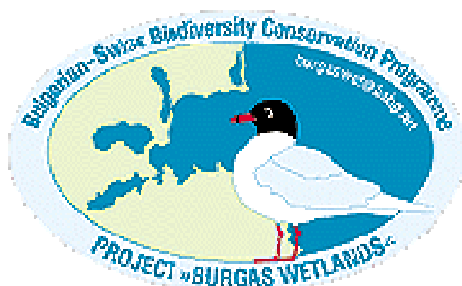

Burgas - Bulgarije 16-23/09/2002

Inleiding

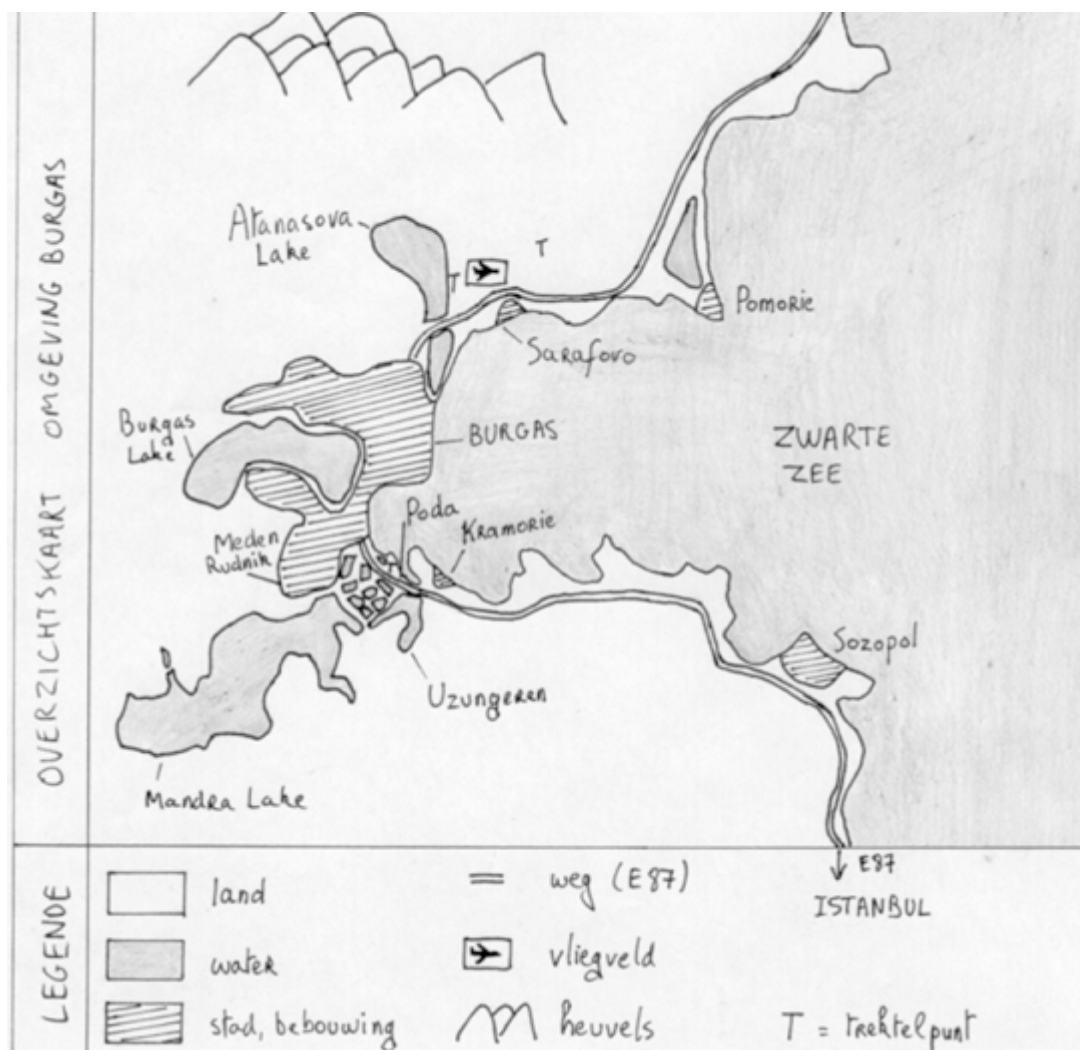
Zowel Bert als ik waren vast van plan eind september nog eens een weekje serieus naar vogels te kijken. We wilden beiden een zonnige bestemming en eventueel nog goedkoop ook. We vonden elkaar dus al vlug en we kenden elkaar ook al langer (allebei diehard JNM-er (www.jnm.be); in Berts geval: geweest, ik nog steeds) dus een reisje samen zagen we wel zitten. Bert volgde de last-minute aanbiedingen op Internet op en al vlug bleek Bulgarije een goeie keuze; een goeie 150 € voor het ticket en je wordt praktisch in de Zwarte Zee afgezet; kopen dus dat ticket. Op 16/09 zouden we vertrekken vanuit Zaventem en landen op Burgas. Burgas is een relatief grote haven- en industriestad in het zuiden van Bulgarije en ligt aan een baai van de Zwarte Zee. Deze baai zorgt ervoor dat Burgas een soort van flessenhals is voor de zuidwaarts trekkende roofvogels die slechts enkele 100den kilometers verder de Bosphorus moeten passeren. De 'Golf van Burgas' is immers net iets te breed om zomaar over te glijden voor deze thermiekvliegers en net voor de baai komt een moeilijk te overstijgen heuvelkam tot op enkele kilometers van de kust. Zo worden de roofvogels tussen de heuvels en de zee geleid en van daar mooi allemaal samen in een grote bus rond de baai. Burgas zelf wordt dan nog eens omringd door 4 meren die een grote aantrekkingskracht uitoefenen op steltlopers en moerasvogels allerhande. Dat beloofde dus.

Via Internet kon Bert contact leggen met mensen van het 'Nature Conservation Centre "PODA"'. Een soort van natuureducatief centrum ongeveer 10 km ten zuiden van Burgas en gelegen tussen Mandra Lake en de Golf van Burgas. Er is een reservaat bij en we kunnen er ons tentje neerzetten tegen een billijke prijs.

Deze prentjes geven een mooi overzicht van de streek rond Burgas. Het meer dat helemaal rechts bovenaan (boven de kop van de Zwartkopmeeuw) te zien is, is Pomorie. Dit meer

hebben we niet bezocht, het is een zoutmeer dat te vergelijken is met Atanasova (of Atanasovsko), dit is het bovenste van de drie meren die langs de westkant van de baai liggen. Dit meer is kunstmatig onderverdeeld in kleinere plassen met dijken, ze zijn dikwijls ondiep en zeer goed voor steltlopers, meeuwen, sterns,... Het grote meer eronder is het Burgas-meer; de stad Burgas bevindt zich tussen Atanasova- en Burgas-meer maar de buitenwijken (oude betonnen appartementsblokken) rijken tot ten zuiden van Burgas-meer, aan de rand van Mandra-meer. Dit is het zuidelijkste meer. Aan de zuidoostkant van dit meer bevindt zich Uzunguren, de brakke inham van Burgas-baai en ook Poda, het reservaat dat aan de verbinding van deze inham met de baai ligt. De trektelpost van Sarafovo die we de laatste twee dagen gebruiken ligt ten oosten van het noordelijke deel van Atanasovo. Atanasovo wordt in twee gedeeld door de E87 snelweg die van noord naar zuid langs de Bulgaarse kust loopt.

Burgas zelf is een verouderde haven- en industriestad, wat op veel plaatsen voor een niet zo mooie of idyllische skyline zorgt. Ouderwetse betonnen appartementen, schoorstenen met vieze rook (je ziet wel altijd hoe de wind zit, belangrijk voor het trektellen), hoogspanningspylonen zowel in gebruik voor elektriciteit als door Aalscholvers (zie verder),... zijn de dingen die je eerder aan de horizon mag verwachten.

Maandag 16/09; het vertrek, de reis en de aankomst.

Zaventem

Ja lap, vliegtuig kapot dus moet er een ander uit Bulgarije afkomen. Hiervoor zijn we echt wel extreem vroeg opgestaan. Nu ja, shit happens en we krijgen ne bon van 13,5€ om te gaan eten. Zo veel geld zult ge denken maar op een luchthaven is alles op zijn minst twee keer zo duur als in het echte leven; maar 't is beter dan niks.

Luchtruim

Uiteindelijk toch vertrokken. Bert en ik zitten beiden aan de middengang met elk naast ons een koppel met een blèrende baby op de schoot. Gelukkig moeten tijdens de 2 uur 45 minuten durende vlucht geen pampers ververs worden. Vlug overlopen we nog wat mogelijke soorten in de gids. Eén van de stewards blijkt Milen te kennen, de grote baas van het Nature Centre waar we zouden verblijven, van toeval gesproken. Tijdens het landen maken we een scherpe bocht over wat later Atanasovo Lake blijkt te zijn, een ondiep meer dat gebruikt wordt voor de zoutwinning.

Burgas

Aiaiai... al van op het tarmac zien we een aantal grote roofvogels overvliegen, helaas het is door de 4 uur vertraging al 16u. We besluiten om eens we onze bagage kunnen bemachtigen te vertrekken naar Poda. In de buurt van de luchthaven zien we onze eerste soortjes. Een **Braamsluiper** en een **Grauwe Vliegenvanger** springen rond in de bosjes. Enkele **Bonte Kraaien** vliegen over, een **Torenvalk** hangt er rond. We nemen de bus richting Burgas Centrum en passeren tussen de twee delen van Atanasova Lake en vanuit de bus zien we **Kokmeeuw, Zwartkopmeeuw, Lepelaar, Kluut**. Meer in het centrum van de stad zien we een hoop **Kauwen**, die ons op het eerste zicht leken toe te behoren aan de oostelijke ondersoort *soemmerringii*; wij dachten beiden dat deze enkel in het Noordoosten zat, in het bijzonder Rusland maar blijktbaar (en volgens de boekskes ook) zitten ze dus ook in het

Zuidoosten. In Burgas vlug geld wisselen en boodschappen doen en daarna de bus naar Kraimorie zoeken; die zou vertrekken aan de 3.poliklinika. We vinden hem niet dus nemen we maar een taxi tot aan Poda, dit kost ons ongeveer 5 leva, dit is ongeveer 2,5 € voor met twee. In Burgas ook nog gezien: **Huismus**, **Gierzwaluw**, **Ekster**. En zo komen we dus aan in Poda waar we ogenblikkelijk verwelkomd worden door de nachtwacht die jammer genoeg enkel Bulgaars spreekt. We zetten ons dan maar vlug op het platte dak en kijken wat in de baai wat er allemaal te zien is. Ja amai; **Reuzenster** 2 ad, **Dwergaalscholver** 30-tal, **Kleine Zilverreiger** 10-tal, **Purperreiger** 9 in vlucht, **Kwak** 2 immature, **Lepelaar** enkele exemplaren, **Zomertaling** 10-tal, **Dwergmeeuw**, **Geelpootmeeuw**, **Huis-**, **Boeren-**, en **Oeverzwaluw**, **IJsvogel**, **Gele Kwikstaarten** 100den (in het avondlicht wordt enkel *Motacilla flava* met zekerheid gezien maar de verschillende roepjes laten anders vermoeden), **Paapje**, **Tureluur**, ... Op een aantal pylonen in de verte zien we grote aantallen **Aalscholwers** zitten. In de zomer doen een deel van de pylonen dienst als broedplaats voor de soort, deze zijn dan ook niet meer in gebruik.

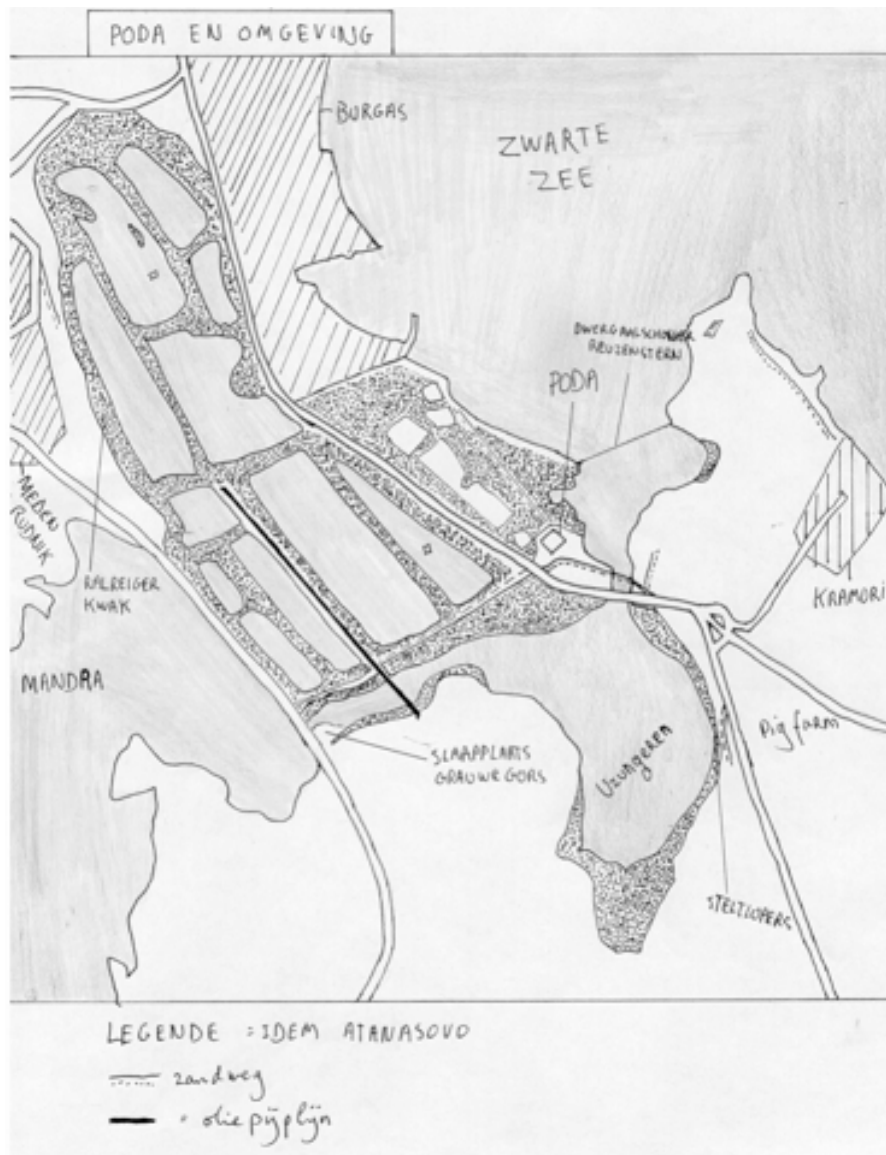
's Avonds komen Phillipp & Katherine dan toe, twee Duitse vrijwilligers die op Poda verblijven en werken. Zij leggen ons de volledige situatie uit; waar we goed naar vogels kunnen kijken, waar we eten kunnen halen, welke bussen we moeten nemen, ... Phillipp wist ons ook te vertellen dat op het nabij gelegen strand de dag voordien een Terek Ruiters was gezien. Na ons tentje dan opgezet te hebben, vertrekken we te voet naar Kraimorie waar enkele goedkope restaurantjes zouden zijn. Onderweg lopen we door een laan waar echt wel honderden vleermuizen rond onze kop vliegen, waar in België kun je er nog zoveel zien? We vinden het restaurantje en eten er goed en relatief goedkoop, we kunnen dus niet klagen. Alleen jammer van die vertraging, anders hadden we nog wat trek meegemaakt, het bleek immers de eerste dag mooi weer te zijn na een erg regenachtige week.

Dinsdag 17/09; de eerste volle dag.

Poda & Kraimorie

We beslissen om het de eerste dag kalmpjes aan te doen en eerst de omgeving met een bezoekje te verblijden. Eerst ontbijt van op het dak met zicht op de **Dwergaalscholwers**, **Grote Sterns**, **Kleine Zilverreigers**,... Na het ontbijt is de keuze vlug gemaakt; eerst eens naar het strand, de Terek terug zoeken. Op de plasjes langs de weg naar het strand zien we verschillende **Bosruiters**, **Tureluurs**, **Zwarte Ruiters**, **Kemphanen**, enkele **Grutto's**, **Watersnippen** en ook één **Poelruiter**. Wij vaneigens al direct content.

Op het strand gekomen dan, zitten een hoop **Bonte Strandlopers**, een paar **Steenlopers**, nog wat **Tureluurs**, **Kleine** en **Bontbekplevier** en we hebben geluk want de **Terek** vliegt er ook nog rond, hij gaat zelfs schoon zitten, een 40-tal meter van ons vandaan. Onze eerste spetter, zeg maar. We lopen het strand wat af en zien nog een hoop **Kleine Zilverreigers** (100+), vinden wat schone schelpjes en zien een aantal trekkende **Grote Zilverreigers**, **Blauwe Reigers** en **Purperreigers**. Een aantal gele kwikstaarten in vrouwtjeskleed blijken **Balkankwikstaarten** te zijn (*M. feldegg*). In de verte zien we al gauw de eerste groepjes **Roze Pelikaan** de lucht in gaan, twee groepjes van een 20-tal en één van een 60-tal. Wanneer plots twee **Zwarte Wouwen** en een **Wespendief** boven ons verschijnen, weten we hoe laat het is; tijd om terug te keren naar Poda. Op de terugweg passeert onze eerste **Schreeuwend** en dan nog niet te hoog, waaaw!!! **Grauwe Klauwieren** en **Rietzangers** zitten er verschillende langs de weg door het riet, **Buidelmees** is aan het roepen.

Verschillende groepen pelikanen passeren ons nu, de grootste een groep van 280 **Roze Pelikanen**, ook nog eens 75; 90 en nog wat kleinere groepjes .

We moeten nog een hoop boodschappen doen en gaan eerst naar Kraimorie maar nemen een andere weg dan de voorgaande dag. We passeren langs een oude groeve en zien er een **Hop** wegvliegen, in de bosjes hier rond zitten tientallen **Grauwe Vliegenvangers**, een hoop **Tjiftjaffen** en **Fitissen**. Ook **Gekraagde Roodstaart** en **Boompieper**. We zien enkel **Grote Bonte Specht** en (nog) niet de verwachte Syrische. We komen wat meer in de velden en zien er een groepje van een 40-tal **Geelgorzen** (toch maar es goed nakijken maar niets te zien). Ook **Kuifleeuwerik** huppelt er rond. In het riet langs de kant van de weg zien we een grote bruine vogel wegduiken, het blijkt een eerste winter **Grote Karekiet** te zijn, op de velden zitten ook verschillende **Tapuiten**, allemaal gewone. In een bosje een beetje verder zien we plots een jonge klauwier zitten die er toch maar een beetje raar uitziet. Aan de witte schoudervlekken zie ik meteen dat het om een juveniele **Roodkopklauwier** gaat, de enige van de reis. Van op de landtong waar we nu staan zien we dat er nog enkele **Schreeuwarenden** afglijden, nog een 4-tal. Op het strand daar zitten 13 **Drieteenstrandlopers** en een aantal **Scholeksters**. Zo komen we in Kraimorie en doen we vlug onze inkopen. We wandelen terug langs de gewone weg en beslissen om dan maar op het dak ons middagmaal te verorberen.

We zien nog een 25-tal **Roze Pelikanen** en jawel er passeert ook een groepje **Kroeskoppelikanen** van 11 stuks, even later landen er zelfs vijf bij Poda. We zien ook de eerste **Buizerds** passeren. Plots echter verschijnen een aantal stipjes, jawel; **Schreeuwarenden** en wel een 40-tal die op grote hoogte glijden, wat een snelheid halen die beesten!!! Even later nog een groepje van 22 en wanneer deze even opnieuw wat hoogte nemen en beginnen te cirkelen kunnen we ze in de télé krijgen en jawel er hangen tientallen stipjes tussen! Dit was onze eerste kennismaking met een 50-tal **Balkansperwers**!!! En of ze in groep trekken!! Ondertussen komt een lage **Slangenarend** ons wat verder vermaken en ook nog één **Schreeuwarend** komt laag voorbij. Eén extreem hoge kiekendief pijnigt onze ogen, Grauwe of Steppe? We mogen het luchtruim geen minuut uit het oog verliezen want de groepjes **Roze Pelikanen**, **Schreeuwarenden**, **Buizerds**, **Wespendieven**, **Balkansperwers**... worden nog afgewisseld met **Visarend**, **Zwarte Ooievaar**, **Bruine Kiekendief**, **Slangenarend**, **Dwergarend**,... Ook een immature **Zeearend** passeert maar wel in de verkeerde richting. Even later zien we een adulte vogel jagen boven Mandra (Uzungeren) en Burgas Lake. We zien en we horen ook verschillende keer een aantal **Bijeneters**, de massale trek van deze kleurrijke vogel moet echter nog komen, zal blijken. Wanneer er gedurende een aantal

minuten toch niets passeert kunnen we nog altijd naar de overkant van de weg of in de baai kijken waar de moerassterns alle drie afwisselend van de partij zijn en waar een adulte en een juveniele **Reuzenster** rondvliegen. We zien ook nog enkele **Gierzwaluwen** en 100den van de drie algemene zwaluwsoorten. Een aantal **Boomvalken** hangt nog ter plaatse rond en dertien **Lepelaars** vliegen over. Tegen de avond zijn we bekaf en immens content over onze eerste dag. We gaan dan ook met volle plezier eten in ons restaurantje in Kraimorie, alwaar we deftig alle waarnemingen opschrijven. Gelukkig had Bert vooraf een aantal trekteltabellen afgeprint zodat we gedurende de dag onze trektelgegevens goed hadden bijgehouden.

Trektotalen van die dag (17/09):

Roze Pelikaan	904 Z
Kroeskoppelikaan	17 (w.o. 5 even tp) Z
Grote Zilverreiger	22 Z
Lepelaar	16 Z + 2tp
Zwarte Ooievaar	8 Z
Visarend	2 Z + 2tp
Zeearend	1 imm. + 1tp
Schreeuwarend	452 Z
Slangenarend	7 Z + 1tp
Dwergarend	1 Z
Zwarte Wouw	3 Z
Bruine Kiekendief	15 Z
Kiekendief species	1 Z
Buizerd	232 Z
Wespendief	40 Z
Sperwer	7 Z
Balkansperwer	50 + 120 Z
sperwer species	17 Z
Boomvalk	2 Z

Woensdag 18/09; eerste keer Atanasovo; noordelijk deel.

Deze dag willen we het grote zoutmeer van Atanasovo bezoeken. Dit meer ligt ten noorden van Burgas en wordt in twee gedeeld door de grote weg tussen de luchthaven en de stad. Een groot deel van het meer wordt gebruikt voor de zoutwinning en dit op een traditionele en relatief primitieve manier. Dit zorgt uiteraard voor perfecte omstandigheden voor een aantal specifieke vogelsoorten. Het meer wordt verdeeld door tientallen dijken en dijkjes en zo worden een hoop meertjes gecreëerd met een verschillende diepte en een verschillend zoutgehalte, dit van compleet zoet tot onleefbaar zout en alle brakke mogelijkheden ertussen.

Zoutwinning te Atanasova

Wij nemen dus de eerst mogelijke bus naar Burgas en doen er vlug wat inkopen. Eén groot nadeel aan Bulgarije is dat je je als buitenlander binnen een bepaalde tijd moet melden op het politiebureau. Doe je dit niet kan het gebeuren dat je op de luchthaven, bij het terugkeren, een boete moet betalen. Ten minste, dit hebben ze ons wijsgemaakt. Wij dus in het centrum een taxi nemen en vragen naar 'police'. Blijkbaar zijn er verschillende politiebureaus en we nemen dan maar de 'big police'. Eens daar gekomen proberen we het gebouw binnen te stappen maar een grote, brede gast in kogelvrij vest en met een groot geweer houdt ons tegen en maakt ons in gebarentaal duidelijk dat we een pasje nodig hebben. Na een halfuur heeft de man een Engelstalige collega gevonden en blijkt dat we op het verkeerde politiestation zitten. De man geeft ons een briefje mee met daarop het juiste adres. Met de taxi gaan we dan daar naar toe en alles is binnen een ander halfuurtje geregeld. We krijgen allebei een formuliertje mee en nemen dan een taxi naar het noordelijk deel van het meer. We laten ons afzetten zo'n 500 meter van het meer en doen de rest te voet. We passeren een pittoresk stationnetje en lopen de bosjes in en beginnen er wat naar zangvogeltjes te kijken, we zien er **Gekraagde Roodstaart, Braamsluiper, Grasmus** en horen plots een 'trrrrt'-roepje; ik ken het roepje en kan Bert al vlug een **Kleine Vliegenvanger** tonen. Na wat zoeken vinden we er een 5-tal. Ook een aantal **Zomertortels** is er aanwezig. We horen plots een gakkende gans en we zien een **Kolgans** vlak boven ons. Hoewel er hier duizenden kunnen zitten in de winter is dit toch wel een erg vroege vogel. We lopen iets terug naar het zuiden waar op een dijk een trektelpost is. Als de eerste **Schreeuwarenden** over onze hoofden beginnen te glijden weten we dat we maar net op tijd zijn. Enkele groepjes **Kroeskoppen** passeren, de eerste **Bruine Kieken** en opnieuw enkele **Schreeuwarenden**. Een groep van zo'n 70 **Blauwe Reigers** vliegt ongelooflijk hoog en ook 11 **Dwergaalscholvers** trekken hoog zuidwaarts. Er komen ook enkele tientallen **Boompiepers** over en we horen ook enkele malen de 'psjiiieew' van

een **Roodkeelpieper** ertussen. Er **Witte Kwik**, **Gele Kwik**, **Balkankwik** en **Grote Gele Kwik** trekken over en zitten rond de plasjes.

Trektelpost aan Atanasova-meer

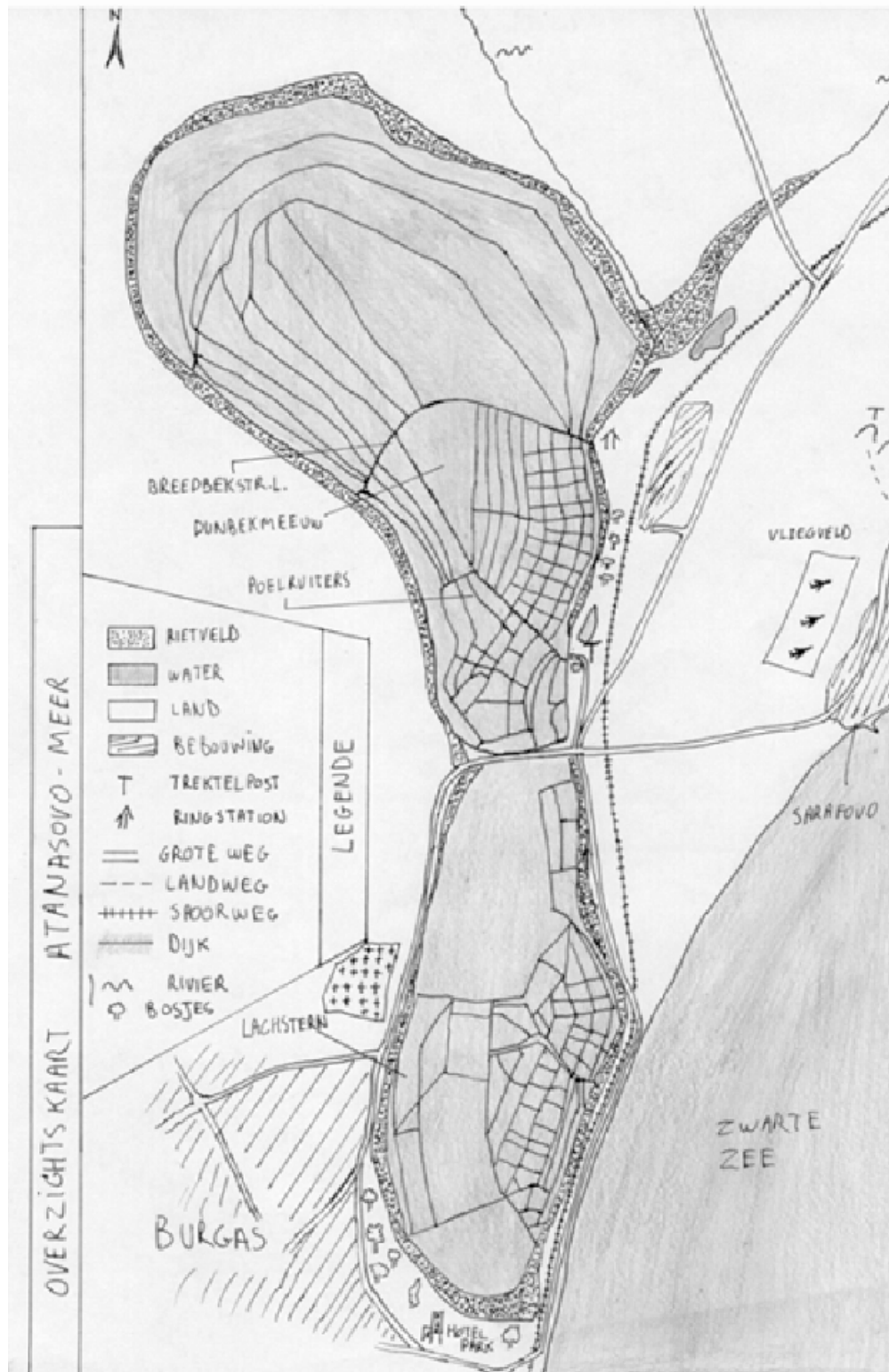
We worden intussen vergezeld door een jonge Bulgaar met een antieke tweeloopstelscoop (die vanop de foto; de antieke telescoop, niet de jongeman denk ik, ofwel is hij intussen naar de kapper geweest). Een paar **Balkansperwers** trekt laag over en we kunnen nu ook eens goed de kenmerken bekijken. Verder nog enkele **Dwergarenden**, een **Slangenarend**, wat **Wespendieven** en wat **Buizerds**. Pas tussen 11u en 13u passeren wat grotere aantallen **Schreeuwarend** en **Wespendief**. We zien ook enkele **Zwarte Ooievaars** en één **Witte** met een gebroken poot. Deze laatste zou er al een tijdje rondhangen. De grootste aantallen ooievaars passeren hier enkele weken vroeger, zo vertelt onze Bulgaarse vriend ons. Een groep van niet minder dan 470 **Roze Pelikanen** komt mooi over. Drie Denen komen ons even vergezellen bij het tellen. Ze vertellen ons dat ze in het Park Hotel verblijven en iedere dag eerst het daarbij liggende park doen voor zangvogels. We blijven trektellen tot ongeveer 14u en zien nog een juveniele **Roodpootvalk** die wat komt showen. Ook **Bijeneter** komt redelijk wat over, meer te horen dan te zien. De trek komt niet echt op gang zoals de dag ervoor en we besluiten om eens over de dijken door het meer te wandelen. Ook tijdens deze serieuze wandeling blijven we alert de lucht afturen en zo komen we voor deze dag aan de volgende trekresultaten.

Roze Pelikaan	2616! Z
Kroeskoppelikaan	67Z + 34tp
Ooievaar	1 Z
Zwarte Ooievaar	8 Z
Visarend	1tp
Zeearend	1ad tp
Schreeuwarend	417 Z
Slangenarend	4 Z
Dwergarend	6 Z
Bruine Kiekendief	14Z + min 4tp
Kiekendief species	1 Z
Buizerd	14 Z
Wespendief	52 Z
Sperwer	5 Z
Balkansperwer	4 Z
sperwer species	5 Z
Boomvalk	2 Z
Torenvalk	1 Z
Roodpootvalk	1 juv Z
Bijeneter	300+ Z
Boompieper	40+ Z
Roodkeelpieper	1 Z + 4 tp

We besluiten dus om een wandelingetje over de dijken door het meer te maken (zie ook het kaartje van Atanasovo een beetje verder). Het zal blijken dat dit misschien niet zo'n Katholieke manier is om een tochtje te maken maar wel effectief op ornithologisch gebied. We vertrekken over een relatief brede dijk met een smal treinspoor op, vlakbij de trektelpost. Na een paar 100 meter staat een platte goederenwagon geparkeerd en loopt het spoor ten einde. We installeren ons boven op de wagon van waarop we een goed uitzicht hebben op de omringende zoutvijvers. We zien tientallen **Tureluurs** en hier en daar ook enkele **Kleine Strandlopers**. Tussen de **Tureluurs** zien we ook enkele slanke, bleke ruiters lopen, jawel; opnieuw **Poelruiters**. De tientallen **Tureluurs** blijken er echt wel honderden te zijn, zeker wanneer we een 100tal meter verder wandelen en van daaruit opnieuw kijken. Er blijken ook relatief veel **Poelruiters** tussen te zitten en ook wel enkele **Zwarte Ruiters**. We komen aan minstens 43 **Poelruiters**. Ook een honderdtal **Kluten** en dubbel zoveel **Bergeenden** versieren deze plas. We horen een harde tsjilp-roep en zien vlak boven onze kop een **Duinpieper** overtrekken. Plots is er een verstoring onder de sowieso onrustige ruiters en we zien een adulte **Zeearend** vliegen, evenwel een exemplaar met een aantal staartpennen te kort en dus zeker een andere dan het beest van Poda. Nu en dan trekt een groepje **Roze Pelikanen** langs. We moeten een beekje oversteken over een onstabiele plank. Hoe verder we gaan, hoe minder onderhouden de dijk wordt. We zien nu wat meeuwen langs vliegen, eerst een aantal **Kokmeeuwen** met wat **Dwermeeuwtjes**. Wat later vliegen een tweetal adulte meeuwen over

met een witte kop, ja hoor, **Dunbekmeeuw**. Ze gaan wat verder op een grotere en diepere vijver zitten bij een 5-tal soortgenoten. Ze zitten nu wel erg ver dus honderd procent zekerheid is er nog niet maar de typische houding op het water bevestigt ons vermoeden en als we dichterbij komen zijn we wel zeker. Ondertussen komen er nog verschillende toe en na een tijdje zitten er een 50-tal, waaronder slechts een paar juveniele. Wat strandlopertjes vliegen van de kant weg wanneer we verder wandelen en gaan wat verder zitten. Als we kijken waar de strandlopertjes landden, zien we een groep van honderden strandlopers in het hoekje van deze vijver zitten. Lekker uit de wind die intussen hard over de kale omgeving waait. We kijken ze af, gaan wat dichterbij en nog wat dichterbij tot we op een 70-tal meter van de wirwar van beestjes staan. We zien tientallen **Kleine en Bonte Strandlopers** en ook wel redelijk wat **Krombekstrandlopers**. Plots merkt Bert een **Breedbekstrandloper** op. Ik zoek naar de plaats die Bert beschrijft en vind de vogel. Wanneer Bert echter de bewegingen van de vogel beschrijft, blijf ik op een andere vogel te kijken. Na een beetje zoeken blijken er minstens 10 **Breedbekstrandlopers** te zitten. Verder een 60-tal **Krombekken**, ongeveer 200 **Kleintjes** en 200 **Bontjes**. Waar kun je in België zo'n groepjes zien? Nergens inderdaad, dat denk ik ook. Wanneer we verder willen moeten we langs het groepje passeren en een deel van de vogels vliegt op en gaat op de achterliggende plas foerageren. Een ander deel van het groepje vliegt effjes op maar gaat dan weer zitten en een aantal enkelingen blijft gewoon in het hoekje zitten foerageren. Hier vliegen van de dijk 4 **Roodkeelpiepers** op en we horen opnieuw de kenmerkende roep. We zien ondertussen nog altijd verschillende groepjes **Roze Pelikanen** overtrekken. Enkele **Kroeskoppen** komen laag over en komen hier blijkbaar slapen op paaltjes die achteraan de laatste plas staan. We kunnen hier niet meer rechtdoor maar moeten rechtsaf. Nog een groep **Schreeuwarenden** komt hoog over. De weg lijkt hier goed mee te vallen. In de begroeiing langs dit pad zit het vol met **Fitissen**, gezien er nergens boompjes staan moeten dit wel trekkers zijn maar er zitten er tientallen. We blijven goed zoeken tussen deze, je weet nooit dat er iets goeds tussen zit. Twee **Witwangsterns** komen laag over. We zien nog **Wulp, Regenwulp, Grutto**. De vermoeidheid slaat toch wel toe. De hitte; de harde, zoute wind en het moeilijke pad eisen hun tol. We hebben verschrikkelijke dorst. We moeten iets verder opnieuw enkele kapriolen uitvoeren over een aantal labiele plankjes om verder te kunnen. We zien op het droge pad een plevier zitten; een **Zilverplevier** blijkt (hoewel we van een Morinel droomden). **Grasmus, Kleine Karekiet, Grauwe Klauwier** zitten tussen de Fitissen. We komen aan het einde van het pad. Zien ook hier nog wat **Kleintjes** en **Bontjes** en een tiental **Kemphanen**. Nog een groep **Roze Pelikanen** komt langs. We kunnen over een dijk naar een andere plas kijken; hierop zitten **Smienten**,

Wintertalingen, Slob- en Krakeenden. De volgende plas die we kunnen zien levert 38 Lepelaars en enkele Grote en Kleine Zilverreigers op.

We komen uit aan een huisje temidden het riet en er staat een struise, jonge vrouw op ons te wachten. Ze spreekt wel een beetje Engels en blijkt hier een ringstation te runnen. Ze vertelt ons honderduit over wat ze allemaal ringt (in tegenstelling tot bij ons, alles zonder afspelen van geluid) en ze blijkt net een **IJsvogel** in de netten te hebben, een schoon juveniel. Op een telefoondraad in een achterliggend veldje zitten enkele **Grauwe Gorzen** te zingen. Wanneer Bert en ik er naar beginnen te kijken begint Svetla (zo heet ze dus, jawel OD; wij kwamen ze ook tegen) te lachen. “Hahaha, bij jullie zit dat niet meer en hier zit het stampvol!!!” Dit blijkt één van de algemeenste vogels van Bulgarije te zijn, misschien moeten wij onze grenzen maar eens wat meer openstellen voor dergelijke Bulgaarse immigranten...

Verschillende groepjes mussen passeren ons laag over de grond en Svetla vertelt dat hier in de achterliggende rietvelden veel **Spaanse Mussen** komen slapen. Wanneer we enkele exemplaren beter bekijken blijken de mannetjes inderdaad een bruin kruintje en witte kaakjes te hebben. In winterkleed zijn de zwarte vlekken op borst en flanken nog voor een groot deel bedekt door lichte randjes en bijlange niet zo opvallend als in zomerkleed. Svetla's man en een vriend komen toe met de wagen. Ze hebben net boodschappen gedaan. We helpen deze uitladen wanneer de man van de netten terugkomt met een juveniele **Bijeneter** in de hand. Zowel Bert als ik mogen deze even vasthouden terwijl hij angstig aan het 'prruut'-en is. Wat een schone hobby hebben we toch hé. We laten hem dan maar vlug opnieuw zijn overtrekkende soortgenootjes opzoeken.

Ondertussen treedt de avondstond in en staan we toch nog een eindje van de bewoonde wereld verwijderd. Svetla's man is zo vriendelijk om ons met de wagen helemaal tot in Poda te voeren, helemaal de andere kant van de stad, dus toch wel een goeie twintig kilometer. Over de velden rond het ringcentrum zien we vanuit de wagen 1000den zwaluwen rondvliegen. Helaas spreekt de man enkel Bulgaars en loopt de communicatie onderweg wat moeilijk. We zijn er hem echter niet minder dankbaar om. Bij deze dus nogmaals bedankt aan Svetla Dalakchieva en haar man. Van hen kregen we nog twee schone stickers ook. Zo konden we ook deze dag schoon afsluiten met avondmaal in Kraimorie. Een recordaantal Roze Pelikanen, Breedbekstrandloper, Poelruiter, Dunbekmeeuw, Roodpootvalk, Bijeneter in de hand,... We konden zeker niet klagen.

Donderdag 19/09; Poda & Kraimorie, nogmaals de onmiddellijke omgeving verkennen.

(foto OD; zie verslag 05/2002)

Ontbijt op het platte dak zorgt voor niet minder dan 11 **Reuzensterms**. **Dwergaalscholver** een 50-tal, **Grote Stern** tientallen,... We nemen opnieuw de alternatieve weg naar Kraimorie langs de zee kant. En zien min of meer de zelfde dingen als de eerste maal. Deze keer echter wel een **Syrische Bonte Specht** in de takken boven ons hoofd. Opnieuw **Boompieper**, **Grauwe Vliegenvanger**, **Tjiftjaf**, **Grauwe Klauwier**,... Deze keer ook hier een groepje **Spaanse Mus**. Een nieuwe reisoort is **Vink**. We komen langs een boerderijtje en de oude boer en boerin zijn tomaten aan het plukken. Spontaan roepen ze ons erbij en geven ons wat tomaten, ze weigeren elke vorm van betaling. Zo'n gastvrijheid is in België maar al te dikwijls ver te zoeken. Hopelijk veranderen deze mensen niet te sterk na hun inlijving bij de Europese Unie. In de velden zitten groepjes **Geelpootmeeuwen**, op het eerste zicht allemaal mediterrane *Larus michahellis*, alle geelpoten van de reis blijken mediterrane te zijn. We zitten nog niet oostelijk genoeg voor Pontische meeuwen (*L. cachinnans*). We komen zo al vlug bij Kraimorie en zien al een paar **Bruine Kieken** en een **Wespendief** overkomen. We doen onze inkopen en gaan terug naar Poda. Even buiten het dorp wordt onze aandacht echter getrokken door een heuse thermiekbel gevolgd door een tweede met samen niet minder dan 55 **Schreeuwarenden**, 3 **Slangenarenden** en 1 **Dwergarend**. We haasten ons vlug naar Poda en stormen de trap op naar het dak en beginnen dan in de lucht te turen. Alles komt blijkbaar in een paar golven die dag. Het ene moment is er niets; het volgende moment zie je een rijtje arenden afkomen. Echt wel spectaculair is de groep van niet minder dan 285 **Schreeuwarenden** die overvliegt. Minutenlang zien we in het zenit een lange rij van deze beesten passeren. De gepensioneerde Engelsman die die dag toegekomen is voor vrijwilligerswerk staat verstomd over deze aantallen roofvogels.

Op een rustiger moment gaat plotseling mijn mobieltje af. We hebben beide onze GSM bij, dit om de liefjes een dagelijks, geruststellend smsje te sturen. Een telefoontje verwacht ik echter totaal niet in Bulgarije. Ik kan niet zien wie er belt dus neem ik maar op. “Ja allo, ’t is ier Johan é, ’t is vô te zegn da’k ier ip diene Grauwe Fitis stoa te kikh in de Fonteintjes in Zjibrugge en dat ie vrji goe te zien is”. Ik had het kunnen denken, den Djoni!!! “Djoni, ’t passeren ier nu zjuste ne hjillen wop Skriwoarenden, kemoe kik nu nie weten van ne Grauwen Fitis. Bel noaste weke ne kjir were.” Aiaiaiaiaia.....

Tijdens een ander rustig moment komen plots twee adulte **Zeearenden** voorbij. Ze gaan een kilometertje verder in een kale boom op een heuveltop zitten en blijven er ook een heel eindje zitten. Uitkijkend over hun koninkrijk, Marna Lake. **Visarenden** hangen de hele dag in de buurt te jagen. Ook enkele **Zwarte Ooievaars** komen nog over en een drietal

Slangenarenden hangen tussen de **Schreeuwarenden**.

Een totaaloverzicht van die dag geeft het volgende:

Zwarte Ooievaar	7 Z
Visarend	min 3 tp
Zeearend	2 ad tp
Schreeuwarend	688 Z
Slangenarend	6 Z
Dwergarend	1 Z
Bruine Kiekendief	5 Z en versch. tp
Buizerd	15 Z
Wespendief	20 Z
Sperwer	3 Z
sperwer species	4 Z
Torenvalk	2 Z
Roodpootvalk	1ex 1ste zk m Z
Bijeneter	50+ Z

Aan de achterkant van Uzungeren zien we in de vooravond drie **Kroeskoppelikanen** zitten, vergezeld van een aantal **Grote Zilvers**. We zien er ook nogal wat moerassterns boven vliegen en besluiten om, nu de trek terug wat is gaan liggen, de overkant van de weg eens te gaan verkennen. Er loopt een pad tussen een Zuidelijke arm van Mandra (Uzungeren) en twee met rietstroken omringde vijvers tot aan een oliepijplijn die ons afsluit van Mandra zelf. Deze pijplijn wordt, daar waar ze bovengronds loopt, door het leger bewaakt en je geraakt er dus niet over. We kijken de eerste plas rechts van ons af en zien **Tafeleenden** en **Kuifeenden** zitten en er zit ook één juveniel/vrouwetje **Witoogend** tussen. Een aantal **Zwarte Sterns** vliegt rond en gaat soms op een platformpje zitten. Eén klein moerassterntje op dit platform is een jonge **Witvleugelstern**. We horen **Waterral**. Er staat riet langs de weg tot drie meter

hoog, zelfs Bert (een kloeke vent van 1m95) is er van onder de indruk, temeer uit dit riet enkele zachte ‘plit’-roepjes komen en op zo’n twee meter van ons een koppel **Baardmannetje** zit. Ook elders in het weidse rietveld zitten er te roepen. Een groepje steltlopers vliegt op vanuit een open plek in het riet. Vooral **Zwarte Ruiters**, enkele **Bosruiters** en een strandlopertje dat heftig enkele malen ‘trrit – trriit’ roept. Dit groepje komt langs ons gevlogen en het strandlopertje heeft witte staartzijden; **Temmincks Strandloper** dus. We lopen verder en in het riet springen **Rietzangers**, **Kleine Karekieten** en hier en daar een **Grote Karekiet** rond. Je ziet echter veel meer dingen springen dan je er werkelijk te zien krijgt. De volgende plas levert ons opnieuw drie **Witoozeenders** op, opnieuw echter geen mannetje te zien. **Geoorde Fuut** is zowat de meest voorkomende soort op deze plas. Van langs de kant vliegen een hele groep **Kleine Zilverreigers** op en zeven **Kwakken** vergezellen deze groep. De **Kleine Zilvers** gaan blijkbaar slapen in een groepje bomen aan de overkant, vlakbij de pijplijn. Er zitten er een dertigtal in die bomen. Groepjes **Grauwe Gorzen** passeren ons richting Mandra, later ontdekken we nog wel waarom. Over Uzungeren vliegen nog een aantal moerassterns, waaronder ook een **Witwangstern**. We keren stilaan terug naar Poda, vooral na een gesprekje met de wacht die ons vriendelijk erop wijst dat hij ons niet mag doorlaten. Bert probeert nog wat snipjes uit een gemaaid rietstuk te jagen maar meer dan **Watersnip** komt er niet uit. Een rietzanger met een op het eerste zicht donkere koptekening blijkt toch een gewone **Rietzanger** te zijn. We kijken nog wat **Spreeuwen** af op de pylonen. Later horen we dat deze zomer de grootste kolonie Roze Spreeuwen van Bulgarije nabij Burgas gebroed hebben. Tegen half augustus verlaten deze holebi-vriendelijke vogels echter al het land. We zijn zo terug bij Poda gekomen. Vanuit het riet daar stijgen een tiental vogeltjes onder een zacht ‘tsiiee’-geroep op om in de richting van waar wij kwamen te vliegen; **Buidelmezen**. Het vaste stramien ’s avonds. Eten in Kraimorie en er onze waarnemingen noteren. Op de terugweg zien we nog iets over straat waggelen en het blijkt een pad te zijn. We bekijken het bleke beestje en zien een prachtig groen patroon op dit dier. Wat onderzoekwerk achteraf leert ons dat het hier over de Groene pad gaat, die algemeen is in het zuiden en het zuidoosten van Europa. Een goede nachtrust wacht ons en we zullen hem nodig hebben.

Vrijdag20/09; tweede keer Atanasovo; Hotel Park, Zuidelijk en uiterste Noordelijk deel.

In Poda zien we ’s morgens aan de bushalte eerst **Grote Bonte Specht** en even later vliegt hier ook een juveniele **Wielewaal** naar de toppen van de bomen aan de overkant van de weg.

We nemen de bus naar Burgas en van daar de taxi naar het Park Hotel, dit hotel met, zoals de naam al laat vermoeden, een groot park rond bevindt zich aan de zuidwestrand van het meer. We komen in het Hotel Park aan en beginnen wat rond te lopen. We zien **Zwartkop**, **Braamsluiper**, **Gekraagde Roodstaart**, **Grauwe Klauwier**, **Grauwe Vliegenvanger**, **Tapuit**, **Putter**... Verschillende groepjes **Witte Kwikstaart** komen over. We zien een zangvogel die ons even doet twijfelen maar nader onderzoek toont ons een juveniele gewone **Spotvogel**. We komen aan zee en dus ook aan de zuidrand van Atanasovo.

We hebben even moeite om de juiste weg te vinden. Een kanaal van drie meter breed scheidt het park van het meer. We vinden echter een klein brugje met erachter een mooi zicht op een vogelrijke plas. Ook hier is het meer in verschillende plassen onderverdeeld door dijken. We zien werkelijk honderden **Zwartkopmeeuwen** en **Dwergmeeuwen**, duizenden **Kokmeeuwen**, zo'n 50 **Grutto's**, **Grote Sterns**, **Visdieven**, **Kemphanen**, meer dan 300 **Kluten**, een tiental **Kleine Strandlopers**, 4 **Strandplevieren** maar wat ons meest verheugd, is een adulte **Lachstern** in rui naar winterkleed die Bert eruit haalt. De vogel toont een ietwat bizar koppatroon met enkel de achterste helft ongeruid; dit levert hem een zwart achterhoofd en een zwarte nek op maar voorhoofd en kruin zijn wit. De vogel laat zich welwillig bestuderen, zowel in zit als in vlucht. Ondertussen passeren de eerste roofvogels al. Verschillende **Buizerds** hangen rond de achterliggende flatgebouwen. Het valt ons eens te meer op dat slechts weinig van hen eruitzien als typische **Steppebuizerds** *Buteo buteo vulpinus*. Vele zien er uit als de onze maar de meeste hebben kenmerken van de tussenvormen van zowel *buteo* als *vulpinus*. Slechts enkele hebben de kenmerken van Steppebuizerds zoals een roodbruine staart en de contrasterend wit-zwart getekende handpennen. Bij één dier hebben we echter gereede twijfel. Duidelijk contrasterende zwarte polsvlekken met de rosse ondervleugeldekveren, contrasterende witte handpenbasissen en een relatief egale, ongetekende staart met niet echt een duidelijke scherp afgesneden eindband. De vorm lijkt echter buizerdachtig en de bovendelen krijgen we niet te zien (basis handpennen). Was dit een Arendbuizerd of een extreem getekende juveniele Steppebuizerd, we weten het niet en zullen het nooit weten; ondanks de felle discussies tussen Bert en ik. Een twintigtal **Schreeuwarenden** en twee **Zwarte vrouwen** passeren ook nog. Nog drie **Zwarte** en de eerder geziene gekwetste **Witte Ooievaar** vliegen over. Wij trekken langs het meer iets naar het noorden tot aan een infocenter van de BSPB (Bulgarian Society for the Protection of Birds). We kunnen hiervoor zitten met een mooi uitzicht op de plassen. We zien nog een **Stelkluit** en meer van het vorige. Intussen hangt de **Lachstern** hier even te jagen. We kopen vlug nog wat drank (het is toch wel goed warm zulle) in een tankstation en

nemen dan een taxi naar het noordelijk deel. We wandelen even door een veld en stoten er verschillende **Grauwe Gorzen** en een aantal **Veldleeuweriken** op. Zwaluwen allerhande vliegen over onze hoofden en ook **Bijeneters** zijn van de partij. We komen op een zandheuvel met zicht op het rietveld enerzijds en zicht op een plasje anderzijds. We zien wat **Sperwers** en **Bruine Kieken**, wat **Spaanse Mussen** en een **Slangenarend** bidt boven ons hoofd. Terwijl Bert zijn siësta neemt spot ik nog een **Zwarte Wouw**. Een zangvogeltje vangt nog even mijn aandacht maar alweer blijkt het een gewone **Rietzanger** te zijn. Bert ontwaakt en ziet een valk tegenlicht die ik ook onderschep, mogelijk een Roodpootvalk maar moeilijk te zeggen. We trekken wat verder en komen een andere groep Denen tegen die staan te trektellen. We doen even mee; behoorlijk wat **Schreeuwarenden**, een **Boomvalk**, **Slangenarend**, 370 **Roze Pelikanen**, eerst 1 mannetje en even later een groepje van 11 **Roodpootvalken**. Beide gele kwiksoorten huppelen in de buurt rond. Verschillende groepjes mussen vliegen laag over de grond, waarschijnlijk **Spaanse Mussen**. We laten de Denen vertrekken maar eerst vertellen ze ons over een goede trektelpost nabij Sarafovo, net ten noorden van de luchthaven. We trekken zelf het rietveld in en zien nog mooi **Spaanse Mus** zitten. Een **Zwarte Stern** met maar een onopvallende donkere zijborstvlak doet ons even twifelen. Op een telefoondraad zitten een 25-tal **Zomertortels** en twee **Holenduiven**. Eigenlijk zijn we op zoek naar kleine ralletjes maar behalve de occasioneel roepende **Waterral** zien of horen we niks; jammer. We proberen dan maar om de grote weg te bereiken voor het donker valt, we slagen hier met moeite in en de ene taxichauffeur die we kunnen tegenhouden probeert er ons duidelijk op te leggen. Ach ja, we zijn te vermoeid om er iets tegen te beginnen en we hebben grote honger.

De trekcijfers van die dag, we telden evenwel niet echt continue:

Roze Pelikaan	370 Z
Ooievaar	1 Z
Zwarte Ooievaar	3 Z
Schreeuwarend	274 Z
Slangenarend	2 Z & 1 tp
Zwarte Wouw	3 Z

Bruine Kiekendief	12 Z +20-tal tp
Buizerd	17 Z
buizerd species	1 Z
Wespendief	16 Z
Sperwer	4 Z
sperwer species	3 Z
Torenvalk	ong. 5 ex tp
Roodpootvalk	1 m + 11 ex Z
Boomvalk	1 Z
Bijeneter	500+ Z

Wanneer we aankomen in Poda is het afscheidsfeestje van Phillip en Katherine aan de gang. Ook Robin, het Duitse vriendje van Katherine is er net als Milen, de baas van heel het spel, met zijn vrouw. Er wordt stevig gedronken van één of andere Bulgaarse variant van Wodka. Ook Bert laat zich gaan... (gene paniek, het blijft binnen de perken). Een tiental **Kwakken** verspreiden zich in de schemering vanuit de moerassen rond ons.

De nacht valt.

Zaterdag 21/09; eerste maal Sarafovo en Marna.

's Morgens trekken we richting Sarafovo en proberen we de trektelpost te vinden waar de Denen over spraken. Al gauw zien we de twee heuveltjes waar ze over spraken. We proberen de taxichauffeur, die er wil uit zien als een filmster, uit te leggen waar we willen zijn. We rijden een nauwelijks bereikbaar landweggetje in en de chauffeur vindt dit totaal geen probleem. De roodfluwelen zetels zijn wel gemakkelijk en het spijt ons dat we de taxi moeten verlaten. Door de struiken die nog nat zijn van de dauw, banen we ons een weg naar de top van één van de heuveltjes. Het blijkt om twee bunkers uit een ver verleden te gaan die hier op een zacht glooiende helling in de vlakte tussen de half verwilderde wijngaarden ligt. We zien twee vrouwtjes **Syrische Bonte Specht**, verschillende **Veldleeuweriken**, tientallen **Spaanse Mussen**, verschillende **Grauwe Gorzen**, **Grauwe Klauwieren**. Veel **Boompiepers** zitten ter plaatse maar er trekken er ook een hoop over en enkele malen horen we opnieuw **Roodkeelpieper** ertussen. Jammer genoeg krijgen we van deze soort geen enkele vogel in zit te zien. Enkele koetsen passeren op de landweg met een groepje jonge zigeuners op, direct te herkennen aan hun donkere huidskleur. Als ze ons zien zwaaien ze, wij zwaaien terug. Deze stoppen bij de bunkers om hun paarden te laten grazen. Ze vinden ons blijkbaar wel

sympathiek en komen onze kant opgelopen. We laten ze door onze telescopen kijken en ze zijn ongelooflijk verwonderd, zeker wanneer ze langs de andere kant het oog zien van de persoon die erin kijkt. We verstaan niets van wat ze brabbelen maar ze schijnen zich te amuseren dus wij ook. Van de zigeuners blijkt enkel het meisje te kunnen schrijven, natuurlijk in het cyrillisch. ‘k Heb het blaadje nog liggen maar het leest als ‘Kakboe Tbouto’ of zoiets. Een lijstje met de betekenissen van de cyrillische tekens zou toch handig zijn hier zulle. Ze besluiten dan toch om te vertrekken en van op de koetsen zwaaien ze vol enthousiasme naar ons en roepen ‘Bewet’ en ‘Pyrrr’. Veel **Witte Kwikken** trekken over en ook 3 **Duinpiepers**. Deze heuveltjes zijn ook trekpleister voor insecten. Ik vang er een bidsprinkhaan met een toch wel raar gevormd achterlijf. Wat opzoekwerk achteraf leert me dat het hier mogelijk om Empusa fasciata in larvaal stadium gaat. Er bestaan misschien echter nog wel meer soorten dan in de Nieuwe Insectengids van Thieme vermeld worden. ‘k Zal dus maar niet te veel straffe uitspraken over de determinatie van dat beestje doen, ’t was in elk geval een ongelooflijk schoon en machtig beestje.

Ondertussen komen de 3 Denen toe die we op 18/09 gezien hadden. Terwijl wij er liggen als echte toeristen komen de Denen af met hun klapstoeltjes en een grote valies alsof ze naar ’t fabriek trekken. Ze installeren zich en halen elk een aantal mechanische telmachientjes boven. Blijkbaar zijn de rollen goed verdeeld en tellen ze elk hun eigen soort. De ene telt de **Schreeuwarenden**, de andere telt de **Buizerds**. Al vlug komen nu de eerste roofvogels af. Eerst nog enkele **Bruine Kieken** en een **Sperwer**. Maar ook al vlug de eerste **Schreeuwarenden** en boven de heuvelketen in de verte stijgt een mooi wolkje ooievaars op uit de bossen; we tellen 55 **Zwarte Ooievaars** en 7 **Witte Ooievaars**. Tussen tien en twaalf uur passeren de roofvogels vlotjes en hebben we echt wel ons bezighoud met tellen. Ook één juveniele **Grauwe Kiekendief** passeert ons op een toch wel gematigde hoogte, m.a.w. nog goed determineerbaar. Enkele kleine groepjes **Roze Pelikanen** passeren ook. Ook **Bruine Kieken**, **Schreeuwarenden**, **Slangenarenden**, nog wat ooievaars, 2 **Dwergarenden**. Ook 3 **Roodpootvalken**, waarbij 1 mannetje, passeren ons kort na elkaar. De arenden die eerst nog relatief laag zaten, beginnen als maar hoger te vliegen en gebruiken als de middag vordert steeds meer de bergflanken om op te stijgen en vliegen alsmaar minder over de vlakte waar wij staan. We maken gebruik van zo’n rustiger moment om wat zangvogeltjes te zoeken rond de twee heuveltjes. Ook zijn hier volgens de Denen soms Dwergooruilen te zien. We kunnen er twee **Draaihalzen** uithalen die met momenten goed te zien zijn. Ook verschillende **Kleine Vliegenvangers** zitten ter plaatse, ik zie er eentje zitten met een rood keeltje; een adult mannetje. Helaas verdwijnt dit juweeltje al vlug in de doornstruiken. We horen

Sperwergrasmus roepen en ondanks verwoede pogingen krijgen we deze sluipspecialist niet te zien. Verder nog **Gekraagde Roodstaart, Braamsluiper, Grasmus, Zwartkop, Fitis, Grauwe Vliegenvanger**, kortstondig 1 **Zwarte Mees, Grauwe Klauwier, Vink,...** De moeite dus om eens uit te kammen, alleen geen **Dwergooruil**.

We proberen toch nog wat te trektellen, hoewel de grotere roofvogels het wat laten afweten komen toch nog veel **Bruine Kieken** laag over.

Plots komt een slanke kiekendief met de wind in het gat laag over de velden geschoten. Na wat vertwijfeld gestommel komt het verlossende woord: "Pallid Harier!!! A juvenile!" Jawel, laag en met een grote snelheid komt deze **Steppekiekendief** voorlangs over de wijngaarden geschoten, zo'n 70 meter van ons vandaan. Wij zijn vaneigens content; we vergelijken nog eens met wat prentjes uit de roofvogelbijbel van de Zweed Dick Forsman. Het kilo's wegende boek zit in één van de valiezen (daarvoor zo'n grote valiezen dus) van de Denen.

Tussen de vele Koninginnepages zien we ook een Koningspage vliegen. Ook onze buitenlandse vrienden kijken hiervan op. De Denen zijn content met de geziene vogels en insecten en besluiten om naar hun hotel te trekken, ze moeten immers nog hun koffers pakken om de volgende morgen vroeg hun vliegtuig huiswaarts te nemen. Wij zijn natuurlijk beperkt in ons doen en laten en besluiten nog eventjes te blijven. Een goede beslissing blijkt al gauw; eerst zien we nog een groepje ooievaars in de verte, helaas zitten die zo ver dat we niet kunnen uitmaken over welke soort het precies gaat. 71 stuks. In een korte periode zien we ook nog een 20-tal **Schreeuwarenden**. Constant passeren ook grote aantallen zwaluwen en vele **Bijeneters**. Plots ziet Bert nog een slanke kiekendief, deze duikt vlakbij ons op en passeert de heuvel op nog geen 30 meter. Jawel, het is opnieuw een **Steppekiekendief** en opnieuw een juveniel. We proberen de vogel nog zo lang mogelijk te volgen maar met zo'n snelheid verdwijnt de vogel al vlug uit het zicht. Ja wadde, wij content vaneigens.

De roofvogeltrek blijkt nu toch goed af te nemen en na nog een halve siësta beslissen we dan maar om langs de grote weg te proberen een taxi te stoppen.

Zo kunnen we eens het Marna-meer bezoeken en eens de andere kant van de pijplijn zien. De Denen hadden hier één van de voorbije dagen enkele Ralreigers gezien.

Eerst nog eens de trekresultaten:

Over deze velden hebben we dus duidelijker zicht op de laag overtrekkende kiekendieven.

Roze Pelikaan	54 Z
Ooievaar	24 Z
Zwarte Ooievaar	88 Z
Ooievaar species	71 Z

Schreeuwarend	86 Z
Slangenarend	10 Z
Dwergarend	2 Z
Bruine Kiekendief	40 Z
Grauwe Kiekendief	1 juv Z
Steppekiekendief	2 juv Z
Buizerd	9 Z
Wespendief	4 Z
Sperwer	3 Z
Torenvalk	2 Z
Roodpootvalk	3 Z
Bijeneter	1000+ Z
Boerenzwaluw	1000den Z

Langs de weg gekomen kunnen we al gauw een taxi tegen houden. Dat reeds een passagier naast de chauffeur zit vormt blijkbaar geen probleem. Al vlug blijkt dat dit niet echt een betalende passagier is, eerder een vriend van de chauffeur. De jongeman op de passagierszetel probeert al gauw een gesprek aan te knopen met ons en wel op de volgende manier: “Whisky?”. Hierbij haalt hij veelbetekenend twee grote flessen van onder zijn zetel. We weigeren vriendelijk. Even verder stopt de chauffeur aan een tankstation alwaar zijn vriend zijn waar probeert kwijt te spelen. Dit duurt naar onze mening nogal lang maar gelukkig rijden we dan verder. De commerciant maakt ons intussen duidelijk dat hij alles kan verkrijgen; alle drank, drugs en ook ‘gulls’. Oh, verkeerd begrepen; geen meeuwen maar ‘girls’. Toch maar vriendelijk afgewezen. Vanuit de wagen zien we op Burgas-meer nog een 50-tal **Witte Pelikanen** zitten. We laten ons aan een appartementswijk afzetten (Meden Rudnik; zie kaartje). Deze ziet er desolaat en verwaarloosd uit. De Chicago-blok in Antwerpen lijkt hier wel een villawijk. De chauffeur kan niet gepast teruggeven en zijn compagnon begeleidt Bert naar een nabij gelegen winkeltje om geld te wisselen. Erg gerust voel je je hier toch niet zulle, zeker alleen zonder grote Bert erbij. Ze komen echter al vlug alle twee terug. Eigenlijk zijn ze wel vriendelijk, een beetje opdringerig, maar wel vriendelijk. We lopen van de blokken weg een helling naar beneden. Hier krijgen we al zicht op een aantal door riet omzoomde vijvers. We staan nog redelijk hoog en kunnen alles mooi afkijken met de télé (zie kaartje; het bolletje bij Meden Rudnik is een uitkijkpunt, de maanden vermeld op de kaart zijn de beste maanden om op die plaatsen vogels te kijken). Bert spot al vlug een **Ralreiger** die een eind verder zit op een draad die over het water gespannen is. Ook een aantal **Zwarte Sterns** vliegen er rond. We lopen verder naar beneden langs een oud mannetje met een paar magere koeien. We komen langs het riet en lopen iets terug en plots vliegt van langs de kant een andere **Ralreiger** op. Verschillende **Kwakken** vliegen op uit het

riet, het blijken er wel een 20-tal te zijn. Ook nog enkele **Ralreigers** en een paar **Dwergaalscholwers** vergezellen hen. Twee **Bosruiters** zitten hier in een stinkend beekje dat recht van de appartementsblokken komt. Een beetje verder kunnen we opnieuw door het riet heen kijken en hier zien we op 20 meter van ons enkele **Dwergaalscholwers** en een **Ralreiger** zitten. Nog 10 meter verder zit een immature **Kwak** te piepen. We lopen verder richting grote weg en zien nog enkele **Paapjes**, een paar **Balkankwikken** en een 10-tal **Kuifleeuweriken**. We komen op de weg die van de buitenwijken van Burgas richting het dorpje Tvarditza loopt. Hierbij liggen links van ons een aantal vijvers met veel riet en op de achtergrond de pijplijn; terwijl rechts het grote Mandra-meer tot vlak naast de weg kabbelt. We zien een hoopje **Grote Sterns** over komen. Een **Groenpootruiter** en enkele **Witgatjes** vliegen langs. Hier heerst een omgekeerde situatie als bij ons; de **Bosruiters** zitten op ieder mogelijke plas, **Witgatjes**, toch in de periode dat wij er waren, zijn heel wat schaarser. De vijvers links leveren nog wat mooie **Purperreigers** op. Als er een eind komt aan deze vijvers duiken nog een paar **Ralreigers** op. We kunnen nu opnieuw de slaappleats van **Kleine Zilverreigers** zien die we een aantal dagen eerder al aan de andere kant van de pijplijn zagen. Hier zitten een massa kleine vogeltjes. We kijken eens goed en jawel, er is hier blijkbaar nog een andere slaappleats en wel van **Grauwe Gorzen** (aan het bolletje halfweg tussen Meden Rudnik en Tvarditza). Echt duizenden van deze beestjes vliegen hier rond. Vlakbij de weg zie ik plots een bleek beestje tussen deze gorzen zitten. Er zit een leucistische **Grauwe Gors** tussen! Deze kleurafwijking ontstaat door een tekort aan donkere pigmenten, waardoor de vogel enorm veel bleker gekleurd is dan normaal. Deze vogel was vuilwit met waar normaal de zwarte tekening van Grauwe Gors komt, nu een beige tekening. Een bijzonder beestje toch. Bert denkt nog even een Ortolaan vast te hebben. Helaas vinden we deze niet terug. We trekken een veld door en proberen zo onze weg wat in te korten want de avond nadert. Zo krijgen we een mooi zicht op de achterkant van Uzungeren. We zien nog twee **Buizerds** en op de plas zien we veel **Blauwe Reigers** en enkele **Grote Zilverreigers**. We lopen op een pad tussen de immense rietkraag door. Het begint al wat te schemeren en een adulte **Zeearend** vliegt nog over. Waarschijnlijk één van het koppel dat we een aantal dagen terug zagen. We komen aan de rand van een bos en zien een **Vlaamse Gaai** wegvliegen. De duisternis valt snel en ons voeten doen serieus zeer. We ruiken duidelijk dat we in de buurt van de Pig Farm zijn (zie verder). We zijn nu echter bijna thuis maar ik ben te moe om nog naar Kramorie te gaan om te eten en besluit een douche te nemen en de restjes van de dag op te eten. Bert gaat naar Kramorie ons restaurantje opzoeken.

De nacht is zacht.

Zondag 22/09; tweede maal Sarafovo en Pig Farm.

Ook op onze laatste volledige dag trekken we naar Sarafovo. Ditmaal is onze chauffeur een dikke madam die ons opnieuw zonder verpinken over de erbarmelijke weg rijdt naar de bunker-telpost. We doen haar nog stoppen voor een **Hop** die vlakbij opvliegt en zijn even later toch ter bestemming. We zien opnieuw **Syrische Bonte Specht, Spaanse Mus, Grauwe Gors, Grauwe Klauwier, Grauwe Vliegenvanger, Grasmus,...** Deze maal ontdek ik nog iets anders; ja hoor, door een gat kunnen we tussen de takken van een doornstruik heen kijken en daar zit een **Dwergooruil** te slapen. We kunnen de vogel tot op 4 meter benaderen zonder dat hij één kik geeft. Hij zit hoogstens eens te pinken met zijn ogen. Ik kan gewoon niet dichter scherpstellen! Een waarneming die ik niet gauw zal vergeten.

Reeds van 's morgens vliegen vele zwaluwen over, vooral **Boerenzwaluw** maar ook **Huis- en Oeverzwaluw** en met de telescoop pik ik er nog 1 **Gierzwaluw** uit. **Bijeneters** maar ook **Witte Kwikken** zijn weer in grote getale van de partij.

Net voor de eerste roofvogels overvliegen, komt het groepje van 4 Denen ons vergezellen. Hoe ze het doen, zo juist op tijd komen, ik weet het niet. Ze zijn zowaar nog erger dan hun landgenoten van gisteren; één van hen telt ieder uur gedurende 10 minuten alle zwaluwen om dan deze aantallen te extrapoleren naar het volledige uur. We kunnen lekker stoefen met onze **Dwergooruil**. Al snel komen nu de eerste roofvogels af. Eerst drie **Zwarte Wouwen** en daarna de eerste **Schreeuwarenden** en de **Buizerds**. Eén van de Denen ontdekt tussen de zwaluwen een **Roodstuitzwaluw**. We kunnen hem onderscheppen en een ogenblik later ontdek ik een tweede exemplaar. Ze vliegen met grote snelheid naar het zuiden.

We concentreren ons nu vlug terug op de Schreeuwarenden, die weer met velen passeren. Een juveniele **Roodpootvalk** passeert ons nog en een juveniele slanke kiekendief zit gewoon te ver en te hoog om er iets van te maken. Een donkere fase **Dwergarend** komt voor onze neus de show stelen en duikt even naar beneden. Het is de eerste donkere fase van de reis. Kort erna echter, om 11u50 om precies te zijn passeert opnieuw een slanke kiekendief laag 100 meter voor ons. Jawel, opnieuw een juveniele **Steppekiek** en ook deze verdwijnt aan een hoge snelheid richting Bosporus en verder.

Ook vandaag gebruiken we de kalmere momenten voor het zoeken van wat zangvogeltjes, dit levert echter minder op dan gisteren; **Rietzanger** (hoewel nergens riet te bespeuren viel,

duidelijk een trekker), **Paapje, Zwartkop, Braamsluiper, Grasmus, Gekraagde Roodstaart, Grauwe Klauwier, Fitis...**

Na de middag trekken deze Denen landinwaarts, om de grote thermiekbellen die er boven de heuvels zouden moeten zijn op te zoeken. Met een huurwagen ben je hier immers binnen een halfuurtje in de heuvels. Wij blijven opnieuw nog eventjes voor de siësta maar daarna nemen we de taxi naar Poda. Hier nog de trekresultaten van 22/09 te Sarafovo, opvallend genoeg bekomen we zowel voor Schreeuwarend als voor Buizerd een rond getal.

Zwarte Ooievaar	2 Z
Zwarte Wouw	3 Z
Schreeuwarend	200 Z
Slangenarend	4 Z + 1 tp
Dwergarend	4 Z
Bruine Kiekendief	16 Z
grauwe/steppe- kiekendief	1 juv Z
Steppekiekendief	1 juv Z
Buizerd	100 Z
Wespendief	1 Z
Sperwer	7 Z
sperwer species	3 Z
Roodpootvalk	1 juv Z
Bijeneter	1000+ Z
Boerenwaluw	1000den Z
Roodstuitwaluw	2 Z
Gierzwaluw	1 Z
Witte Kwikstaart	100-den Z

Opnieuw probeert de taxichauffeur ons te rippen; we laten ons afzetten in Burgas en nemen een andere taxi naar Poda. Bij Poda zitten **Dwergaalscholvers**, een juveniele **Purperreiger**, veel **Grote Sterns** (echter geen spoor meer van Reuzensterne),... Een adulte **Visarend** hangt er te jagen. Op onze laatste Bulgaarse avond brengen we nog een bezoekje aan de Pig Farm, deze ligt vlakbij Uzungeren en het afvalwater (zwijnen stinken ginder achter net als bij ons) stroomt er in het meer (en zo recht de Zwarte Zee in). Wanneer men op de kaart van Mandra kijkt is dit op de weg van Kramorie naar Marinka, aan het bolletje zo'n kilometer ten zuiden van Kramorie. Dit zorgt wel voor een grote slikrand die bezocht wordt door een hoop steltjes., de Engelsman besluit met ons mee te gaan. Onderweg kammen we nog wat bosjes uit en zien nog mooi een koppeltje **Syrische Bonte Specht**, een schoon groepje **Spaanse Mus** met wat **Huismussen** tussen, **Grauwe Gors**, verschillende **Buidelmezen**, 6 **Baardmannetjes**, **Grasmus**, **Grauwe Klauwier**,...

Langs de weg pikken we nog enkele verkeersslachtoffers op; Treksprinkhaan (voer voor Klauwieren), Acrida-achtige soort sprinkhaan (minstens even groot als Treksprinkhaan maar met een spitse snuit), luzernevlinder species (mogelijk Zuidelijke), witje species (Reseda-achtig), Griekse Vuurvlinder (deze heb ik mee naar huis), resten van een **Grauwe Klauwier**,...

In een alleenstaande struik laat een **Draaihals** zich nog benaderen tot op enkele meters. We komen aan het steltloperstukje; we zien er één **Poelruiter**, 15-tal **Bosruiters**, 10-tal **Zwarte Ruiters**, enkele **Tureluurs**, 3 **Grutto's**, 5-tal **Watersnippen** en een 10-tal **Kemphanen**. Ook de strandlopertjes zijn vertegenwoordigd met 7 **Bontjes** en ten minste 5 **Krombekken**.

Op Uzungeren zien we in de verte nog een 30-tal **Roze Pelikanen** zitten, vooral juveniele. Twee **Grote Zilverreigers** zitten nog langs de rand van de plas en op het water zien we enkele **Tafeleenden**. We hoopten om wat ralletjes te zien langs de slikrand hier maar we horen enkel **Waterral** roepen. Op een dak van een schuur een beetje verder zitten tussen een groep **Witte Kwikstaarten** ook enkele **Grote Gele Kwikstaarten**.

We trekken wat verder naar het nabij gelegen bos om eventueel nog een spechtensoortje te spotten. **Bijeneters** trekken ook hier nog altijd over, een groepje komt zelfs even laag over. De avond begint te vallen en misschien zoeken ze wel een slaappleats. In plaats van spechten zien we een groepje mezen, jammer genoeg geen Rouwmees maar wel **Staartmezen**. Ook nog **Vink** en **Vlaamse Gaai**. We keren nogmaals terug langs de Pig Farm maar al gauw valt de duisternis en we trekken naar ons tentje in Poda en zetten er ons optisch materiaal af. Een laatste maal zien we enkele **Kwakken** uitvliegen 's avonds wanneer we een laatste maal naar ons restaurantje gaan. We zijn nog maar net vertrokken of op het pad voor onze voeten kronkelt iets weg. In een reflex grijp ik naar het beestje maar gelukkig kan ik het niet grijpen want het blijkt om een slangetje te gaan. Een 20 cm groot, slank dingetje met een adderachtige tekening op de bovendelen. Verschillende soorten adders blijken hier voor te komen waaronder enkele wiens gif toch niet zo ongevaarlijk is. Zo'n 50 meter verder zien we er nog eentje kronkelen, nu ben ik toch iets voorzichtiger.

Bij een lekkere maaltijd noteren we onze laatste waarnemingen en voor de laatste maal groeten we de waardin bij ons vertrek naar Poda. Onderweg komen we nog een Groene Pad tegen en we genieten vlug nog eens van dit mooie dier. We gaan dan maar vlug slapen bij het geluid van honderden krekels.

Maandag 23/09; Terugkeer.

Ons vliegtuig is rond de middag, we pakken dus al van 's morgens vroeg onze spullen in. We rekenen af in Poda en nemen afscheid van iedereen. We zien nog **Paapje, Buidelmees, Grote Stern, Kleine Zilverreiger, Dwergaalscholver**; kortom; de gewone dingen op Poda. We nemen de bus naar Burgas en daar gekomen wacht ons nog een zware taak. We zien de filmster/taxichauffeur terug (zie 21/09 's morgens vroeg) en vragen hem of hij souvenirwinkeltjes weet zijn. We denken dat hij het begrepen heeft en hij zet ons ergens midden in de stad af, vlakbij een winkelbuurt. Bert kan er in een winkel nog een batterijlader op de kop tikken voor zijn GSM; de zijne heeft hij net de avond voordien naar de knoppen geholpen. Er lopen wat zigeunerjongetjes rond, lijm te snuiven. Niemand let er op. We zoeken en we zoeken maar vinden niets, het ziet er hier uit als een winkelstraat bij ons. Typische souvenirs zijn hier dus niet te vinden. Een vriendelijke Bulgaar spreekt ons aan en blijkt ook nog vlot Engels te spreken. Blijkt dat hij zijn hele leven op de lange omvaart gezeten heeft, Burgas is immers een grote havenstad. Hij leidt ons nog vlug rond en vertelt intussen over Bulgarije en zijn economische situatie. We vinden dank zij hem vlug wat we zoeken. We nemen afscheid van de man en stoppen een taxi om naar de luchthaven te rijden. We vertrekken. Van op de tarmac zien we in de verte de heuveltjes van Sarafovo en de **Torenvalk** die ons een week geleden begroette, hangt er ook nu weer rond. Van uit het veel te kleine vliegtuigraampje werpen we een laatste blik op Bulgarije en zo eindigt dit mooie verhaaltje. Back to reality; veel te saaie lessen, Vlaamsche klap en frieten.

Nog enkele bedenkingen.

Een aantal soorten, zoals Vorkstaartplevier, Scharrelaar, Kleine Klapekster... die wel in de bezochte gebieden te vinden zijn, hebben we niet gezien omdat deze vogels eind september de Bosporus al lang gepasseerd zijn. Deze zijn er wel te zien in het voorjaar (zie reisverslag Olivier Dochy) en misschien ook nog wat vroeger in september. Ik denk wel dat we net in de goeie week zaten voor soorten als Schreeuwarend en Bijeneter (de laatste dagen was er echt wel massale doortrek van deze soort). Wie echt systematisch gaat trektellen (zoals de Denen en zoals bij ons in het najaar) kan echt wel aan fenomenale cijfers van voorgaande soorten geraken. Dit zeker als het weer wat meevalt (zoals bij ons het geval was). Een goeie trektelpost om 's morgens te beginnen zijn de heuveltjes bij Sarafovo en als de wind vanaf het land waait moet het de moeite zijn om hier te blijven staan. De twee dagen dat wij er

stonden was het echter zeewind (O-wind) waardoor na de middag de vogels meer over land doortrokken en de warme lucht boven de heuvels gebruikten om op te stijgen.

Een aantal soorten hebben we ook gemist omdat we ons beperkt hebben tot een aantal gebiedjes. We hadden ook enkel het openbaar vervoer tot onze beschikking. Eventueel zou het wel een goed idee zijn om een taxi een hele dag te huren, de taxi-prijzen vallen echt wel mee (bv. Burgas tot Poda = 5 leva; wat neerkomt op 2,5 € en dit voor twee personen).

Zo kan ook eens het binnenland bezocht worden en kan een soort als Rouwmees al vlug gezien worden. Ook Pomorie, het noordelijkste meer, konden we wel bezocht hebben op deze manier. Grauwe Franjepoot zou hier relatief algemeen zijn in September, vernam ik achteraf. We hadden natuurlijk maar een weekje en dan moet je keuzes maken. Ik denk ook dat op iedere reis wel enkele bedenkingen te maken zijn achteraf. *“Dit moesten we nog eens gedaan hebben of dat konden we nog doen...”*

Toch heb ik helemaal geen slechte gevoelens over deze reis, integendeel; de ervaring die ik er opdeed kan niemand me nog afnemen. Bulgarije is een prachtig vogelland, hopelijk kan de opname van dit land in de Europese Unie de Bulgaren ook wat bijleren over natuurbehoud en milieubescherming. Hopelijk beseffen ze al gauw (het begint wel degelijk een beetje te komen) welke rijkdom hun land nog heeft op gebied van natuurwaarde en een beetje ecotoerisme vanuit West – Europa kan daar zeker bij helpen. Jammer genoeg lijken de economische voorwaarden tot toetreding voor de Unie belangrijker dan de voorwaarden op milieuvlak.

Pieter

pieter_vantieghem@hotmail.com

de drie kaartjes zijn van eigen hand

alle andere foto's en figuren, tenzij anders vermeld, zijn afkomstig van volgende website:

all photographs & figures, unless mentioned otherwise, are taken from this website:

www.pomonet.bg/bourgaslakes

voor het verslag van de Bulgarije-reis in mei van Olivier Dochy zie:

www.zwvlkoepel.be/vwg